

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ЗАХИСУ ТРУДОВИХ ПРАВ ПРАЦІВНИКІВ

Кульбака Катерина Миколаївна

Національний університет ДПС України

факультет податкової міліції, III курс

Науковий керівник:

Потомська Н. А.,

к. ю. н., заступник завідуючого кафедри

кримінального права, процесу та криміналістики.

Основні поняття: права людини, трудове право особи, самозахист, форми захисту, правоздатність, юрисдикційна форма захисту, не юрисдикційна форма захисту.

На сьогоднішній день проблема забезпечення прав людини набула глобального значення. В умовах становлення демократичної, соціальної, правової держави, соціально - орієнтованої ринкової економіки проблема забезпечення поваги і додержання прав людини набула глобальних масштабів і на національному рівні, в тому числі в основній сфері життєдіяльності людини, без якої неможливе існування людства – сфері праці [1, 254].

У трудовому праві під захистом прав та законних інтересів працівників розуміють сукупність матеріально-правових заходів, організаційних і процесуальних способів припинення і попередження порушень трудового законодавства, відновлення порушених трудових прав громадян і відшкодування завданої внаслідок цього шкоди. Захист передбачає як діяльність державних і уповноважених державою органів. В свою чергу, захист передбачає також діяльність самих суб'єктів правовідносин по усуненню перешкод, а також відновленню порушених трудових прав працівників.

Правовий захист трудових прав та законних інтересів працівників включає в себе сукупність елементів, які використовуються для забезпечення даних прав. Основними з них є наступні елементи: по-перше, потрібні певні передумови для здійснення правового захисту працівників; по-друге, захист здійснюється в передбаченому законом порядку, тобто в певній формі, встановленій законодавством країни; по-третє, захист здійснюється за

допомогою власних засобів і способів, які передбачені нормами трудового права [2, 189].

Провівши аналіз чинного цивільного і трудового законодавства, вчений Прокопенко В. І. свідчить, що в матеріально-правовому аспекті право на захист включає в себе наступні елементи:

– можливість особи, права якої порушені, звернутися до компетентного органу (державної чи іншої установи) з вимогою про захист свого порушеного трудового права.

– можливість особи, право якої порушене, використати не заборонені законом засоби примусу на порушника, у тому числі і за допомогою самозахисту.

Зробивши висновок цих елементів правового захисту, вказані можливості пов'язані з характером порушеного права [2, с. 98]. Тому в багатьох випадках ці правомочності визначаються законодавством. Так, вирішення колективного трудового спору можливе лише шляхом здійснення примирних процедур між сторонами трудового спору. Однак необхідно додати, що право на захист передбачає наявність у працівника відповідного права, а також наявність факту його порушення.

Право на захист трудових прав у процесуальному аспекті передбачає можливість особи звернутися за захистом порушених прав до уповноваженого органу або можливість самостійно вчиняти дії по захисту порушеного права, тобто самозахист. Це право передбачає обов'язок відповідного органу застосувати передбачені законом способи поновлення порушеного права особи, яка звернулась зі зверненням. Право на звернення до відповідних органів передбачає наявність у працівника процесуальної правосуб'єктності.

Захист трудових прав та законних інтересів здійснюється в передбаченому законом порядку. А це означає, що він здійснюється у певних визначених законом формах [2, 269]. Під *формою захисту* розуміють комплекс внутрішньо узгоджених і врегульованих законом мір та законних меж по захисту трудових прав та законних інтересів. Статистика тенденцій розвитку трудового законодавства свідчить про розширення форм захисту трудових прав та

законних інтересів. Розрізняють форми захисту: юрисдикційну та не юрисдикційну.

Під *юрисдикційною формою захисту* розуміють діяльність уповноважених державою органів по захисту порушених або оспорюваних суб'єктивних прав. У межах юрисдикційної форми розрізняють загальний і спеціальний порядок захисту трудових прав та охоронюваних законом інтересів

Під *не юрисдикційною формою захисту* розуміють форму, яка охоплює собою дії працівників по захисту порушених суб'єктивних прав, які здійснюються ними самостійно без звернення до державних або інших компетентних органів. Не юрисдикційні форми захисту трудових прав та законних інтересів працівників передбачені трудовим законодавством, за яким до них належать: а) примирно-третейські процедури, які застосовуються при вирішенні колективних трудових спорів; б) самозахист; в) громадський захист, який здійснюють виборні профспілкові органи. [3, с. 37].

Отже, підвівши підсумки можна сказати, що захист трудових прав людини у сфері праці здійснюється у різноманітних формах, які можна об'єднати у дві групи: юрисдикційну і не юрисдикційну. Основна відмінність між ними полягає саме у засобах захисту. Захист трудових прав працівників у юрисдикційній формі здійснюється засобом офіційного звернення до різних державних органів, із властивим кожному з них певним процесуальним порядком діяльності та у межах їх компетенції щодо правозахисту. У той час, захист цих прав у не юрисдикційній формі протікає в рамках матеріального правовідношення і здійснюється засобом, який виключає звернення до державних органів, тобто реалізується самим працівником без звернень до компетентних органів.

Список використаних джерел:

1. Карпенко Д.О. Трудове право України: Курс лекцій / Карпенко Д.О. – К.: МАУП, 1999, - 504 с.

2. Цивільне право України: Академічний курс: Підручник / (у 2-х томах.; Т.1.) / за заг. ред. Я.М.Шевченко. – К., «Ін-Юре», 2003. – 520 с.

3. Прокопенко В.І. Трудове право України: Підручник / Прокопенко В.І. – Х.: Фірма «Консум», 1998, - 426 с.
4. Осуществление и защита гражданских прав / Грибанов В.П. – М.: Статут, 2000. 411 с.